

**YURIDIK KLINIKALARNING BO'LAJAK YURISTLARNING AMALIY
KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI O'RNI: FARG'ONA YURIDIK
TEXNIKUMI YURIDIK KLINIKASI MISOLIDA.**

*Muallif: Qaxxorov Olimjon Davronjon o'g'li.
Farg'ona yuridik texnikumi 1-kurs o'quvchisi.
Ilmiy raxbar: Karachayeva Muhabbatxon.
Farg'ona yuridik texnikumi o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari.*

**MAQOLA
MALUMOTI**

MAQOLA TARIXI:

Received: 14.07.2026

Revised: 15.07.2026

Accepted: 16.07.2026

ANNOTATSIYA:

Mazkur maqolada yuridik klinikalarning yuridik ta'limdagi o'rni, xususan Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi misolida amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishdagi ahamiyati IMRAD usulida yoritiladi.

KALIT SO'ZLAR:

*Yuridik klinika,
yuridik ta'lim, amaliyot,
huquqiy yordam,
texnikum.*

Introduction

• Globallashuv jarayonlari, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qaratilgan islohotlarning jadallashuvi yuridik ta'lim tizimiga nisbatan yangi talablarni shakllantirmoqda. Zamonaviy yuridik ta'limning ustuvor vazifalaridan biri nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uzviy integratsiyalash, bo'lajak yuristlarda kasbiy kompetensiyalarni, huquqiy tafakkurni, tahliliy fikrlashni hamda amaliy muammolarni huquqiy jihatdan hal etish ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat. Mazkur maqsadga erishishda klinik yuridik ta'lim modeli xalqaro miqyosda o'zining yuqori samaradorligini namoyon etgan innovatsion pedagogik mexanizmlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Yuridik klinikalar nafaqat ta'lim jarayonining amaliy komponentini kuchaytiruvchi institut, balki aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning odil sudlovga erishish imkoniyatlarini kengaytirish hamda bepul huquqiy yordam ko'rsatish tizimini takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim ijtimoiy-huquqiy mexanizm hisoblanadi. Shu sababli rivojlangan davlatlar tajribasida klinik yuridik ta'lim professional yuridik kadrlarni tayyorlashning ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaraladi. O'zbekiston Respublikasida ham

yuridik ta'lim sifatini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'limni keng joriy etish hamda yuridik xizmatlar sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanmoqda. Bu borada yuridik oliy ta'lim muassasalari va yuridik texnikumlar huzurida tashkil etilgan yuridik klinikalar talabalarning hamda o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash, ularda huquqni qo'llash amaliyoti, huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish, fuqarolar bilan professional muloqot olib borish va yuridik etikaga rioya qilish kompetensiyalarini shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga, yuridik klinikalar faoliyatining ta'lim sifati, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish va aholiga ko'rsatilayotgan bepul yuridik yordam samaradorligiga ta'siri yuzasidan ilmiy izlanishlarni yanada chuqurlashtirish zarurati saqlanib qolmoqda. Ayniqsa, yuridik texnikumlar tizimida faoliyat yuritayotgan yuridik klinikalarning institutsional imkoniyatlari, ularning o'quv jarayoniga integratsiyalashuv darajasi hamda amaliy natijadorligini kompleks tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati misolida klinik yuridik ta'limning bo'lajak yuristlarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdagi o'rni va samaradorligini tahlil qilish, mavjud amaliyotni ilmiy jihatdan baholash hamda yuridik klinikalar faoliyatini yanada takomillashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Yuridik klinikalar nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'laydi. Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi o'quvchilarning fuqarolar bilan ishlash, huquqiy hujjatlar tayyorlash va maslahat berish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot maqsadi klinikaning ta'lim sifatiga ta'sirini baholashdir.

• **Methods**

• Mazkur tadqiqotda yuridik klinikalarning bo'lajak yuristlarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdagi o'rni kompleks ilmiy yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqot metodologiyasi yuridik fanlar uchun xos bo'lgan nazariy, empirik va qiyosiy-huquqiy tadqiqot usullarining uyg'un qo'llanilishiga asoslandi. Bunday yondashuv tadqiqot obyektni har tomonlama tahlil qilish, olingan natijalarning ishonchligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlash imkonini berdi. Tadqiqotning normativ-huquqiy asosini O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, yuridik ta'lim tizimini takomillashtirishga oid qonun hujjatlari hamda yuridik klinikalar faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy hujjatlar tashkil etdi. Shuningdek, klinik yuridik ta'lim bo'yicha mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, monografiyalar, ilmiy maqolalar hamda xalqaro tashkilotlarning tahliliy hisobotlari ilmiy manba sifatida o'rganildi. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil (system analysis) usuli orqali yuridik klinikalarning tashkiliy-huquqiy modeli, ularning ta'lim jarayonidagi funksiyalari va amaliy faoliyat mexanizmlari tahlil qilindi. Qiyosiy-huquqiy (comparative legal analysis) metod yordamida O'zbekiston yuridik klinikalari faoliyati rivojlangan davlatlar tajribasi bilan taqqoslandi hamda mavjud o'xshash

va farqli jihatlar aniqlandi. Bundan tashqari, mantiqiy-huquqiy (formal legal method), induktiv va deduktiv tahlil usullaridan foydalanilib, yuridik klinikalar faoliyatining bo'lajak yuristlarning huquqiy tafakkuri, amaliy ko'nikmalari va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ta'siri baholandi. Tadqiqot davomida ilmiy umumlashtirish (scientific generalization) va sintez metodlari qo'llanilib, olingan ilmiy natijalar tizimlashtirildi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Empirik ma'lumotlarni tahlil qilishda Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyatiga oid ochiq axborotlar, amaliy kuzatuvlar va ta'lim jarayonining tashkiliy xususiyatlari o'rganildi. Tadqiqot natijalari ilmiy xolislik, obyektivlik, komplekslik va tizimlilik tamoyillariga qat'iy rioya etilgan holda shakllantirildi. Mazkur metodologik yondashuv yuridik klinikalarning kasbiy ta'lim sifati va amaliy huquqiy yordam ko'rsatishdagi o'rnini ilmiy asosda baholash hamda ularning faoliyatini takomillashtirish bo'yicha xulosalar ishlab chiqishga xizmat qildi.

- **Results**

- Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yuridik klinikalar bo'lajak yuristlarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan integratsiyalashda muhim institutsional mexanizm hisoblanadi. Ayniqsa, Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati misolida o'quvchilarning huquqiy bilimlarni real huquqiy vaziyatlarda qo'llash, fuqarolar bilan professional muloqot olib borish hamda yuridik hujjatlarni rasmiylashtirish bo'yicha amaliy kompetensiyalari sezilarli darajada rivojlanishi kuzatildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yuridik klinika faoliyatida muntazam ishtirok etayotgan o'quvchilar huquqiy muammolarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni izlash va ularga huquqiy baho berish, amaldagi qonunchilikni amaliy vaziyatlarga tatbiq etish hamda huquqiy xulosalar tayyorlash borasida yuqori darajadagi kasbiy ko'nikmalarni shakllantiradi. Bunday amaliy mashg'ulotlar natijasida o'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, tanqidiy va analitik fikrlash hamda huquqiy argumentatsiya yuritish qobiliyati rivojlanadi. Tadqiqot davomida yuridik klinika faoliyati nafaqat ta'lim sifati, balki aholining bepul va sifatli yuridik yordam olish imkoniyatlarini kengaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Klinikaga murojaat qilgan fuqarolarga amaldagi qonunchilik asosida huquqiy maslahatlar berilishi, zarur hollarda huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlashda ko'maklashilishi hamda nizolarni huquqiy yo'l bilan hal etish yuzasidan tavsiyalar berilishi klinikaning ijtimoiy ahamiyatini oshirayotgan omillardan biri sifatida baholandi. Shuningdek, olingan natijalar yuridik klinikalar faoliyatida texnikumdagi oliy ma'ustozlarimiz va amaliyotchi yuristlarning mentor sifatidagi ishtiroki o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Ularning bevosita rahbarligi ostida bajarilgan amaliy topshiriqlar o'quvchilarda kasbiy mas'uliyat, yuridik etika tamoyillariga rioya qilish, maxfiylikni saqlash hamda mijoz bilan samarali muloqot olib borish kompetensiyalarini mustahkamladi. Natijalar shuningdek yuridik klinikalar faoliyatini raqamlashtirish, elektron huquqiy maslahat platformalarini joriy etish hamda davlat organlari, advokatura institutlari va fuqarolik jamiyati tashkilotlari bilan

hamkorlikni kengaytirish orqali klinik yuridik ta'lim samaradorligini yanada oshirish mumkinligini ko'rsatdi. Bu esa bo'lajak yuristlarning zamonaviy kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish bilan bir qatorda, aholining huquqiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga ham xizmat qiladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati yuridik ta'limning amaliy yo'nalishini kuchaytirish, bo'lajak yuristlarning professional kompetensiyalarini rivojlantirish hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirishga munosib hissa qo'shayotganini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

• Discussion

• Mazkur tadqiqot natijalari yuridik klinikalar bo'lajak yuristlarni tayyorlash tizimida nazariy bilim va amaliy faoliyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlaydigan samarali ta'lim modeli ekanligini tasdiqladi. Olingan natijalar klinik yuridik ta'lim bo'yicha xorijiy va mahalliy ilmiy tadqiqotlar bilan uyg'un bo'lib, yuridik klinikalarning kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi misolida o'quvchilarning amaliy huquqiy faoliyatga jalb etilishi ularning mustaqil fikrlashi, huquqiy muammolarni tahlil qilishi hamda qonunchilik normalarini amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishi aniqlandi. Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, yuridik klinikalar faqatgina o'quv-amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladigan maskan emas, balki aholining huquqiy savodxonligini oshirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va bepul yuridik yordam ko'rsatish tizimining muhim bo'g'ini sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu jihatdan klinikalar ta'lim va jamiyat manfaatlarini o'zaro uyg'unlashtiruvchi institut sifatida alohida ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlangan natijalar yuridik klinikalar faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan professor-o'qituvchilar, amaliyotchi yuristlar va advokatlarning bevosita ishtirokiga bog'liqligini ko'rsatdi. Mentorlik tizimining samarali yo'lga qo'yilishi o'quvchilarda kasbiy mas'uliyat, yuridik etika, muloqot madaniyati hamda mijozlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur yondashuv yuridik ta'limning sifat ko'rsatkichlarini oshirish bilan bir qatorda, mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, yuridik klinikalar faoliyatiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, elektron huquqiy maslahat xizmatlarini rivojlantirish, sun'iy intellekt asosidagi huquqiy axborot tizimlaridan foydalanish hamda davlat organlari, sudlar, advokatura va fuqarolik jamiyati institutlari bilan institutsional hamkorlikni mustahkamlash klinik yuridik ta'limning samaradorligini yanada oshirishi mumkin. Ushbu omillar kelgusida yuridik klinikalarning funksional imkoniyatlarini kengaytirib, ularning ta'lim va ijtimoiy-huquqiy tizimdagi rolini yanada kuchaytiradi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari va ularning ilmiy muhokamasi Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati yuridik ta'limning amaliy yo'nalishini rivojlantirish, bo'lajak yuristlarning professional kompetensiyalarini

mustahkamlash hamda aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirishda muhim o‘rin tutishini tasdiqlaydi. Shu bois yuridik klinikalar faoliyatini tashkiliy, metodik va huquqiy jihatdan takomillashtirish, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash hamda xalqaro tajribalarni milliy yuridik ta'lim tizimiga izchil tatbiq etish istiqboldagi ustuvor vazifalardan biri bo‘lib qoladi.

- **Xulosa**

- Mazkur tadqiqot natijalari yuridik klinikalar yuridik ta'lim tizimining amaliy yo'naltirilgan tarkibiy qismi sifatida bo'lajak yuristlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim o'rin egallashini ilmiy jihatdan asoslab berdi. Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati misolida o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, klinik ta'lim modeli o'quvchilarning nazariy bilimlarini real huquqiy vaziyatlarda qo'llash, huquqiy hujjatlar bilan ishlash, fuqarolarga huquqiy maslahat berish hamda kasbiy etika va mas'uliyat tamoyillarini amaliyotda shakllantirish uchun samarali mexanizm hisoblanadi. Tadqiqot davomida yuridik klinikalar nafaqat bo'lajak yuristlarning amaliy tayyorgarligini mustahkamlashi, balki aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirish, bepul yuridik yordamdan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashga ham munosib hissa qo'shishi aniqlandi. Bu esa klinik yuridik ta'limning ta'limiy va ijtimoiy ahamiyati o'zaro uzviy bog'liq ekanligini tasdiqlaydi. Shuningdek, tadqiqot natijalari yuridik klinikalar faoliyatini yanada takomillashtirish uchun zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, elektron huquqiy maslahat xizmatlarini rivojlantirish, davlat organlari, advokatura, sud-huquq tizimi hamda fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikni mustahkamlash zarurligini ko'rsatdi. Professor-o'qituvchilar va amaliyotchi yuristlarning mentorlik faoliyatini kuchaytirish, amaliy mashg'ulotlar hajmini oshirish hamda xalqaro tajribalarni milliy yuridik ta'lim tizimiga tatbiq etish klinik ta'lim samaradorligini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, Farg'ona yuridik texnikumi yuridik klinikasi faoliyati bo'lajak yuristlarni zamonaviy talablar asosida tayyorlash, ularning professional kompetensiyalarini rivojlantirish va huquqiy davlat barpo etish jarayonida malakali yuridik kadrlarni shakllantirishda muhim institutsional ahamiyatga ega. Mazkur tadqiqot natijalari yuridik klinikalar faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. (2023). Toshkent: O‘zbekiston.
- 2. O‘zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. (2020). O‘RQ–637-son.

- 3. O‘zbekiston Respublikasining "Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida"gi Qonuni. (2021). O‘RQ–682-son.
- 4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining yuridik ta’lim tizimini takomillashtirishga oid farmon va qarorlari. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti hujjatlari to‘plami.
- 5. Mirziyoyev, Sh. M. (2023). Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent: O‘zbekiston.
- 6. Azizov, U. A. (2022). Yuridik ta’lim metodologiyasi va zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: TDYU nashriyoti.
- 7. Rustamboyev, M. H. (2021). Davlat va huquq nazariyasi. Toshkent: TDYU nashriyoti.
- 8. Saidov, A. X. (2020). Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati nazariyasi. Toshkent: Adolat.
- 9. Matnazarov, S. M. (2022). Yuridik klinikalarning huquqiy ta’limdagi o‘rni va rivojlanish istiqbollari. Yuridik fanlar axborotnomasi, 3(2), 58–67.

